

SOCIJALNE KOMPETENCIJE U PROFESIONALNOM RADU I RAZVOJU UČITELJA

dr. sc. Maja Brust Nemet
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek
mbrust@foozos.hr

- Profesionalno kompetentan učitelj– zna interpretirati kontekst u kojem treba djelovati, aktivirati stečena znanja, vještine i sposobnosti, kao i stavove i motivaciju u osmišljavanju praktične realizacije nastave
- Uz mjerljive kompetencije važno je iskustvo, refleksija (sposobnost prosudbe), samostalnost i pedagoški takt

Temeljne pedagoške kompetencije suvremenog učitelja (Jurčić, 2012.)

- metodologija izgradnje kurikuluma nastave;
- organizacija i vođenje odgojno-obrazovnog procesa;
 - oblikovanje razrednog ozračja;
 - utvrđivanje učenikovog postignuća;
- oblikovanje modela odgojnog partnerstva s roditeljima.

- **Pedagogijsko određenje socijalne kompetencije učitelja**
 - Postmodernistička paradigma
- Sociokulturološki i sukonstruktivni pristup- višedimenzionalan, hijerarhijski ustrojen, interaktivan
 - Podrazumijeva empatiju, komunikacijske vještine, toleranciju, kooperativnost i uzajamnu pomoć, odgovornost prema sebi i drugima, ustrajnost u obavljanju zadataka, odgodu zadovoljstva, kontroliranje nasilnih ponašanja, iskazivanje osjećaja vrijednosti, jedinstvenost i pozitivnu sliku o sebi

Što doprinosi razvoju socijalnih kompetencija

- Učitelja?

- Učenika?

Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja
razredne nastave, Državni stručni skup učitelja
razredne nastave, Osijek, 19.-21.6.2017.

Koje socijalne vještine pridonose prosocijalnom ponašanju?

- Temeljne socijalne vještine
- Složenije socijalne vještine
- Vještine nošenja s osjećajima
- Vještine koje zamjenjuju agresiju
- Vještine nošenja s teškoćama
- Vještine planiranja

Pedagoški utjecaji na razvoj socijalne kompetencije učitelja

- programi usmjereni na razvoj emocionalne kompetentnosti unaprijeđuju razrednu klimu i poboljšavaju školski uspjeh, razvijaju vještine slušanja, usmjeravanja pažnje, odgovornosti i predanosti radu, načine kontrole impulsa i nošenje s događajima koji ih uznemiravaju

-razvoj emocionalne pismenosti

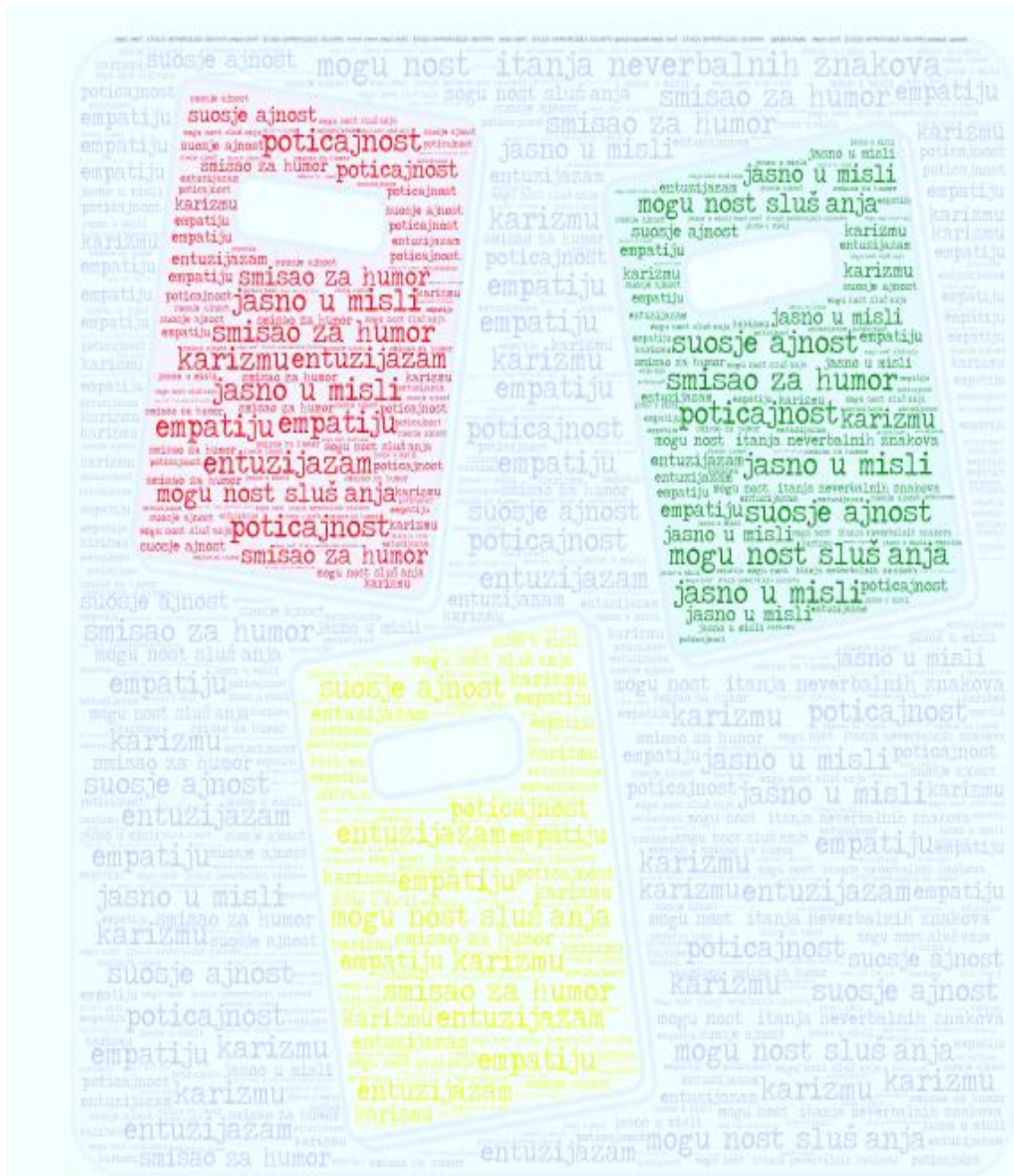
-pružanje empatije

-razvijanje komunikacijskih vještina

-uspješnost u školi

Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja razredne nastave

Sastavnice socijalne kompetencije učitelja

A word cloud shaped like a map of Croatia, featuring terms like 'motivacija', 'prilagodljivost', 'upravljanje sobom', 'disciplinarnost', 'vjerodostojnost', 'dostupnost', 'predanost', 'timski duh', 'zanimanje', 'poti e povjerenje', 'uklju enost', 'ljubav za posao', and 'vjerodostojnost'. The words are arranged in a way that they fit the geographical outline of the country, with some words appearing more frequently than others. The colors are primarily shades of blue, green, and yellow, reflecting the colors of the Croatian flag. The font sizes vary, with larger words indicating higher frequency or importance. The overall composition is a creative representation of the values and competencies associated with the Croatian business system.

The image displays three word clouds, each shaped like the map of Croatia, representing the core traits of three different Enneagram types. The words are color-coded and sized according to their frequency in the associated descriptions.

- Enneagram 1 (top left):** The word cloud is predominantly blue and green. Key terms include "upravljanje sobom" (self-management), "kontrola" (control), "disciplina" (discipline), "pravilnost" (regularity), "odgovornost" (responsibility), "pouzdanost" (reliability), "smirenost" (calmness), "pozitivan stav" (positive attitude), "optimizam" (optimism), "ustrajnost" (persistence), "strpljivost" (patience), "usmjerenost" (focus), "mirno a" (calm and), "samo-pouzdanje" (self-confidence), "kontrola" (control), "disciplina" (discipline), "pravilnost" (regularity), "odgovornost" (responsibility), "pouzdanost" (reliability), "smirenost" (calmness), "pozitivan stav" (positive attitude), "optimizam" (optimism), "ustrajnost" (persistence), "strpljivost" (patience), "usmjerenost" (focus), "mirno a" (calm and), "samo-pouzdanje" (self-confidence).
- Enneagram 2 (top right):** The word cloud is predominantly orange and yellow. Key terms include "kontrola" (control), "disciplina" (discipline), "pravilnost" (regularity), "odgovornost" (responsibility), "pouzdanost" (reliability), "smirenost" (calmness), "pozitivan stav" (positive attitude), "optimizam" (optimism), "ustrajnost" (persistence), "strpljivost" (patience), "usmjerenost" (focus), "mirno a" (calm and), "samo-pouzdanje" (self-confidence), "kontrola" (control), "disciplina" (discipline), "pravilnost" (regularity), "odgovornost" (responsibility), "pouzdanost" (reliability), "smirenost" (calmness), "pozitivan stav" (positive attitude), "optimizam" (optimism), "ustrajnost" (persistence), "strpljivost" (patience), "usmjerenost" (focus), "mirno a" (calm and), "samo-pouzdanje" (self-confidence).
- Enneagram 3 (bottom):** The word cloud is predominantly purple and pink. Key terms include "kontrola" (control), "disciplina" (discipline), "pravilnost" (regularity), "odgovornost" (responsibility), "pouzdanost" (reliability), "smirenost" (calmness), "pozitivan stav" (positive attitude), "optimizam" (optimism), "ustrajnost" (persistence), "strpljivost" (patience), "usmjerenost" (focus), "mirno a" (calm and), "samo-pouzdanje" (self-confidence), "kontrola" (control), "disciplina" (discipline), "pravilnost" (regularity), "odgovornost" (responsibility), "pouzdanost" (reliability), "smirenost" (calmness), "pozitivan stav" (positive attitude), "optimizam" (optimism), "ustrajnost" (persistence), "strpljivost" (patience), "usmjerenost" (focus), "mirno a" (calm and), "samo-pouzdanje" (self-confidence).

○ Kurikulumski pristup kulturi škole

- Skriveni elementi kurikuluma- ravnopravni suodgojitelji (Previšić, 2007.)
- Kultura škole- skup vrijednosti, normi, uvjerenja, rituala i tradicija odgojno-obrazovne ustanove koja je dio opće kulture i vrijednosnog sustava u cjelini
- pojam *klima* povezuje se s efikasnošću škole, a pojam *kultura* s istraživanjima poboljšanja škole dok se pojmove *etos* i *atmosfera* koristi za opisivanje eteričkih kvaliteta škole. Pojam se *školska klima* koristi u kvantitativnim istraživanjima, dok se pojmovi *kultura*, *etos*, *atmosfera* i *ton* koriste u kvalitativnim istraživanjima (Prosser, 1999.)
- Školski sustavi - očuvanje i prijenos nacionalnih i kulturnih interesa (Šoljan, 2013., 33).
 - Kultura suvremene škole polazi od nacionalne kulture – sklad s aktualnim promjenama, novim pismenostima i otvorenosti svijetu, uvažavajući kulturne, etičke i druge vrijednosti (stavovi, ponašanja, natjecateljstvo, solidarnost, menadžment, multinacionalni biznis, interkulturalni odnosi, ljudska prava i sl.) (Previšić, 2007.).

EMPIRIJSKA ISTRAŽIVANJA

*Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja razredne
nastave*

Državni stručni skup učitelja razredne nastave, Osijek, 19.-
21.6.2017.

- **1. istraživanje** (Brust Nemet, 2015; Brust Nemet, Velki, 2015)
 - istraživanje je provedeno tijekom 2014. godine među 696 učitelja razredne i predmetne nastave u 30 osnovnih škola u 5 slavonskih županija
 - Načini prikupljanja podataka: anketno ispitivanje i korelacijsko istraživanje
 - Kvantitativna i kvalitativna metodologija
- **Cilj istraživanja**
 - utvrditi postojanje povezanosti između socijalno-pedagoških kompetencija učitelja i kulture škole.
 - utvrditi koji čimbenici predviđaju pozitivnu kulturu i uspješnost škole

Hipoteze istraživanja

- ✓ **H1:** Učitelji su socijalno-pedagoški kompetentni;
- ✓ **H2:** Ne postoji statistički značajna razlika u procjenjivanju sastavnica socijalno-pedagoške kompetencije učitelja osnovnih škola s obzirom na spol;
- ✗ **H3:** Ne postoji statistički značajna razlika u procjenjivanju sastavnica socijalno-pedagoške kompetencije učitelja osnovnih škola s obzirom jesu li učitelji razredne ili predmetne nastave;
- ✗ **H4:** Ne postoji statistički značajna razlika u procjenjivanju sastavnica socijalno-pedagoške kompetencije učitelja osnovnih škola s obzirom na godine radnoga staža;
- ✓ **H5:** Ne postoji statistički značajna razlika u procjenjivanju sastavnica socijalno-pedagoške kompetencije učitelja osnovnih škola s obzirom na napredovanje;
- ✓ **H6:** Ne postoji statistički značajna razlika u kulturi škole urbane i ruralne sredine;
- ✓ **H7:** Ne postoji statistički značajna razlika u identificiranju kulture škole učitelja osnovne škole s obzirom na spol;
- ✗ **H8:** Ne postoji statistički značajna razlika u identificiranju kulture škole učitelja osnovne škole s obzirom jesu li učitelji razredne ili predmetne nastave;
- ✓ **H9:** Ne postoji statistički značajna razlika u identificiranju kulture škole učitelja osnovne škole s obzirom na godine radnoga staža;
- ✗ **H10:** Ne postoji statistički značajna povezanost između socijalno-pedagoške kompetencije učitelja i kulture škole.

Instrumenti za prikupljanje podataka:

- UEK-15 Upitnik emocionalnih vještina i kompetentnosti (Takšić, 2002.; Cronbach $\alpha=0,70$)
- Skala socijalnih strategija- SSS (Nekić, 2008.; Cronbach $\alpha=0,82$)
- Upitnik pedagoških kompetencija (Cronbach $\alpha=0,86$)
- Upitnik kulture škole (The Center for Improving School Culture- CISC, 2002.)

Rezultati i rasprava

Korelacijom se utvrđuje statistički značajna povezanost između socijalno-pedagoških kompetencija učitelja i kulture škole.

U Tablici 1. uočava se kako su obje skale socijalnih kompetencija (emocionalne vještine i kompetentnost i socijalne strategije) značajno povezane s kulturom škole.

Skala emocionalnih vještina i kompetentnosti povezana je s kulturom škole srednje visoko i iznosi 0,32 (0,01).

Skala socijalnih strategija povezana je s kulturom škole na način da niže socijalne strategije pokazuju višu kulturu škole i iznosi 0,05.

Pedagoške su kompetencije učitelja značajno povezane s kulturom škole i povezanost iznosi 0,24 (0,01).

Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja razredne nastave

Državni stručni skup učitelja razredne nastave, Osijek, 19.-21.6.2017.

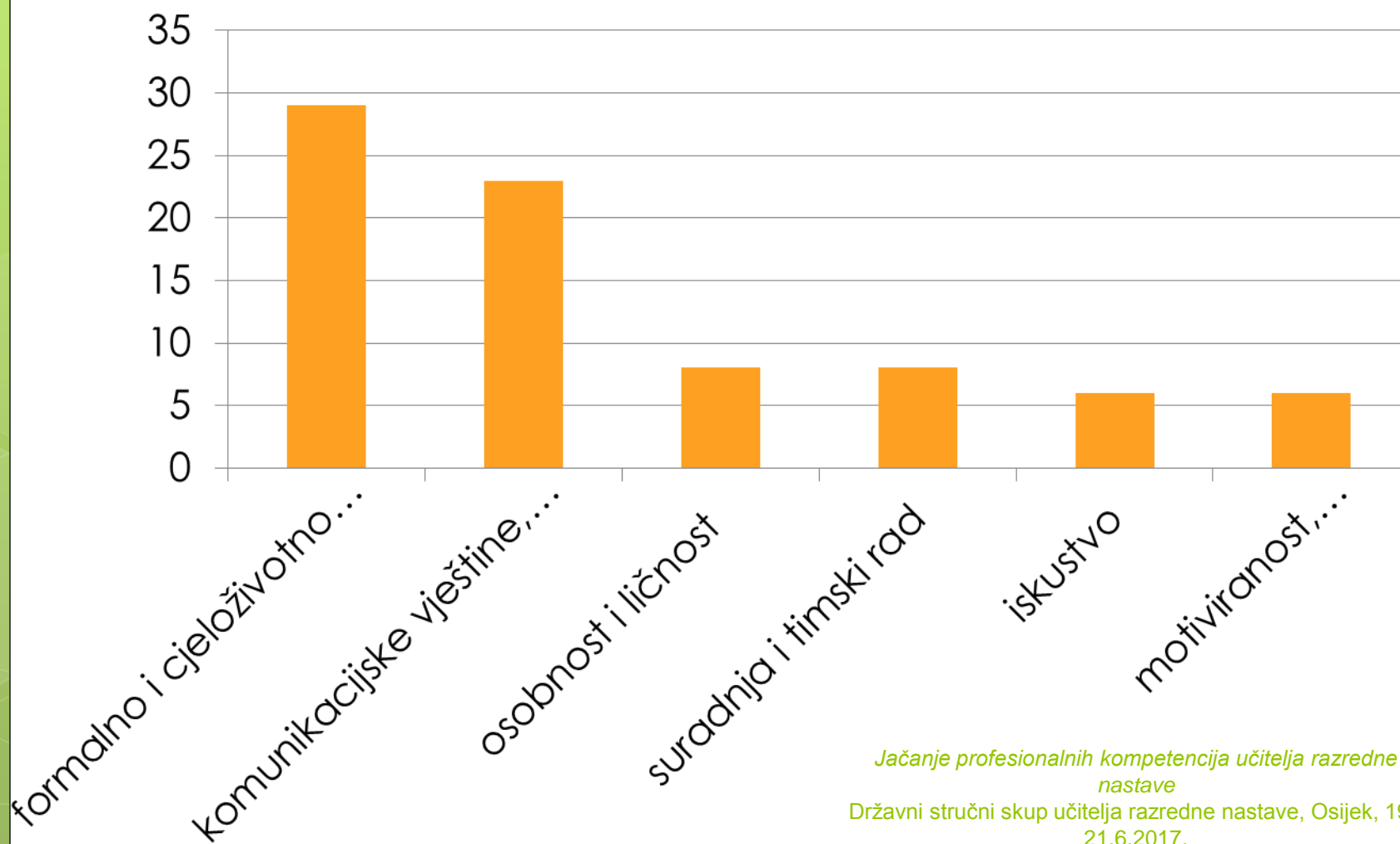
Tablica 1. Povezanost (Pearsonov koeficijent korelacije) socijalno-pedagoških kompetencija i kulture škole (N=696)

	emocionalne vještine i kompetentnost		socijalne strategije	pedagoške kompetencije	kultura škole
emocionalne vještine i kompetentnost		1	-,136**	,402**	,319**
socijalne strategije		-,136**	1	-,101**	-,090*
pedagoške kompetencije		,402**	-,101**	1	,236**
kultura škole		,319**	-,090*	,236**	1

** p < 0,01

* p < 0,05

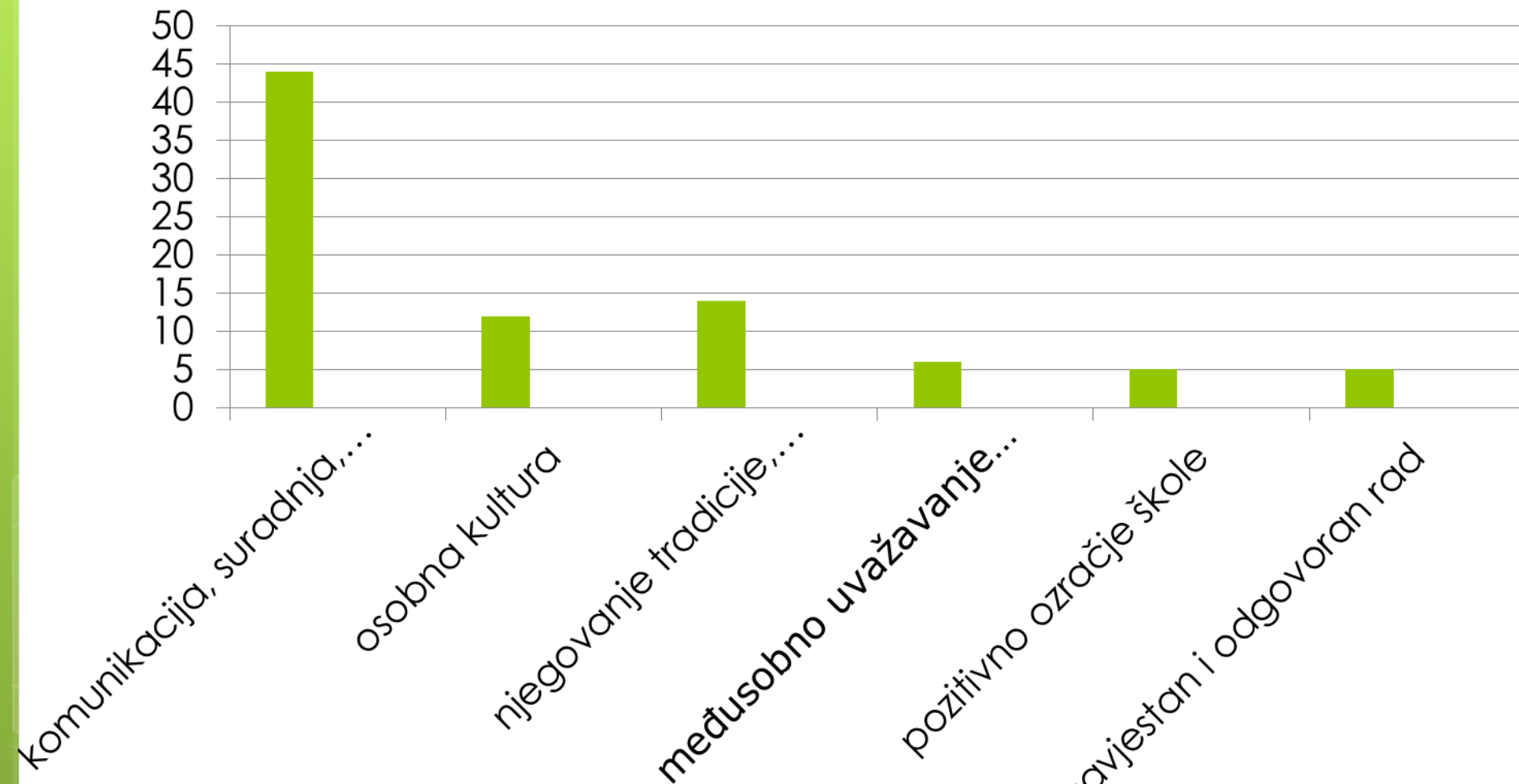
Utjecajne varijable na socijalno-pedagoške kompetencije učitelja

Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja razredne nastave

Državni stručni skup učitelja razredne nastave, Osijek, 19.-21.6.2017.

Utjecajne varijable na kulturu škole

Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja razredne nastave

Državni stručni skup učitelja razredne nastave, Osijek, 19.-21.6.2017.

- emocionalne i pedagoške kompetencije nastavnika ključne su za predviđanje svih aspekata kulture škole (profesionalnost, kolegijalnost, samoodređenje).
- Emocionalne kompetencije (sposobnosti i ponašanja neophodna za uspješnu socijalnu interakciju, kao što su optimizam, uočavanje tuđih i izražavanje vlastitih emocija), a nastavnici koji posjeduju te kompetencije predviđaju pozitivnu kulturu škole.

- što nastavnici imaju više godina radnoga staža samoprocjenjuju se i profesionalnijima
- nastavnici se s manje godina radnoga staža samoprocjenjuju više kolegijalnim
- emocionalne su kompetencije nastavnika ključne za uspješnost škole i pozitivnu kulturu škole
- više emocionalne kompetencije predviđaju pozitivniju kulturu škole i veću uspješnost škole
 - bolje razvijene pedagoške kompetencije predviđaju pozitivniju kulturu škole i sve njezine pojedine aspekte
 - nastavnici s manje godina radnog staža procjenjuju veću uspješnost škole

- **2. istraživanje** (Dubovicki, Brust Nemet (2015))
 - istraživanje je provedeno tijekom 2014. g. među 180 studenata učiteljskoga studija
 - Načini prikupljanja podataka: triangulacija (*Likertova skala za procjenu SK* (prilagođena prema Katz & McClellan, 1999), *sociometrijsko istraživanje* te *intervju*)
 - kvantitativna i kvalitativna metodologija
- **Cilj istraživanja**
- ispitati samoprocjenu SK od strane studenata, utvrditi socijalni status studenata te istražiti koliko Fakultet doprinosi razvoju SK
- ***H1 Studenti se učiteljskoga studija samoprocjenjuju socijalno kompetentnima***
- ***H2 Sociometrijskim postupkom ne izdvajaju se „zvjezdice“ i „odbačeni“***
- ***H3 Studentski stavovi idu u prilog doprinosu Fakulteta u razvoju socijalne kompetentnosti***

Individualne značajke studenata

Tvrđnja	N	Mean	Median	Sum	Variance	SD
Nisam previše ovisan/na o starijima.	45	3.98	4.00	179.0	0.76	0.89
Obično se dobrovoljno javljam i reagiram.	45	3.63	4.00	163.0	0.65	0.81
S kritikama se nosim primjereno.	45	3.98	4.00	179.0	0.75	0.87
Imam sposobnost empatije.	45	4.36	5.00	196.0	0.93	0.96
Održavam pozitivne odnose s kolegama, pokazujem sposobnost iskrene brige.	45	4.56	5.00	205.0	0.35	0.59
Razvijam smisao za humor.	45	4.40	5.00	198.0	0.48	0.69
Nisam usamljen/a .	45	4.56	5.00	205.0	0.57	0.76
Imam pozitivan pristup.	45	4.60	5.00	207.0	0.34	0.58

Značajke socijalnih vještina

Tvrdnja	N	Mean	Median	Sum	Variance	SD
Jasno izražavam želje i sklonosti, objašnjavam svoje postupke.	45	4.38	4.00	197.0	0.38	0.62
Prikladno zagovaram svoja prava i potrebe.	45	4.18	4.00	188.0	0.38	0.62
Ne plašim se lako impulzivnih kolega.	45	4.00	4.00	180.0	0.55	0.74
Izražavam ljutnju i frustracije, ali pri tome ne štetim drugima.	45	3.87	4.00	174.0	0.76	0.87
Pristupam aktivnostima.	45	4.36	4.00	196.0	0.38	0.61
Otvaram rasprave o tekućoj temi, pravim relevantne doprinose tekućoj aktivnosti.	45	3.96	4.00	178.0	0.59	0.77
Lako se i brzo prilagođavam.	45	4.22	4.00	190.0	0.50	0.71
Pokazujem interes i razumijevanje za druge, tražim informacije od drugih.	45	4.40	4.00	198.0	0.30	0.54
Pregovaram i pravim kompromise s drugim.	45	4.36	4.00	196.0	0.28	0.53
Ne privlačim nepotrebnu pozornost na sebe.	45	4.32	4.00	194.0	0.59	0.77
Prihvaćam društvo pripadnika različitih etničkih grupa.	45	4.72	5.00	212.0	0.26	0.51
Komuniciram i neverbalno.	45	4.18	4.00	188.0	0.52	0.72

Odnosi s vršnjacima

Tvrdnja	N	Mean	Median	Sum	Variance	SD
Prihvaćen/a sam od strane kolega.	45	4.01	4.00	181.0	0.30	0.55
Kolege me zovu da im se priključim u druženju, prijateljstvu, aktivnostima.	45	4.05	4.00	182.0	0.59	0.77

Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja
 razredne nastave, Državni stručni skup učitelja
 razredne nastave, Osijek, 19.-21.6.2017.

Rezultati intervjua

- SK- 22,2% navodi da je SK sposobnost snalaženja u socijalnim situacijama i razumijevanje sebe i drugih (odnos prema drugima)...
- 95,5% studenata učiteljskoga studija procjenjuju se socijalno kompetentnima
- 31,1% navodi kako su SK stekli u obitelji (31,1%), na Fakultetu (24,4%), u osnovnoj i srednjoj školi (11,1%)...
- 100% navodi da različite fakultetske aktivnosti utječu na njihove uspješnije odnose s drugima

Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja
razredne nastave, Državni stručni skup učitelja
razredne nastave, Osijek, 19.-21.6.2017.

- 82,3% ispitanika smatra da razvoju SK doprinose komunikacijske vještine, razvijanje suradnje (75,6%) i tolerancije (42,3%), uvažavanje razlika među studentima od strane profesora (31,1%), razvijanje empatije (28,9%) te uvažavanje prava i potreba studenata od strane profesora (26,7%)
- 53,33% smatra se prihvaćenim od grupe
- Kako potaknuti razvoj SK: radionica (28,9%), projekata (17,8%) te više grupnoga rada (13,3%), veličine grupa (11,1%), 8,9% smatra da se treba restrukturirati studijski program- više izbornih kolegija za jačanje SK

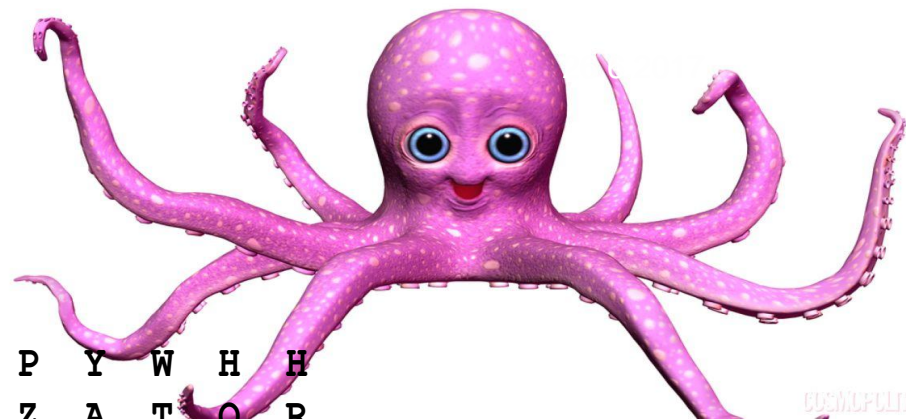
Zaključci

*Jačanje profesionalnih kompetencija učitelja razredne
nastave*

Državni stručni skup učitelja razredne nastave, Osijek, 19.-
21.6.2017.

- Suvremena pedagoška istraživanja - usmjerenija k vrijednostima, običajima, vjerovanjima i obrascima ponašanja - kulturni kontekst odgoja i obrazovanja - skriveni kurikulum;
- Učiteljeva osobnost, pedagoški takt i profesionalna kompetentnost - ključne odrednice i smjernice za razvitak kulture škole;
- Socijalno-pedagoške kompetencije i kultura škole – važne odrednice profesionalnog kompetencijskog profila suvremenog učitelja u odgoju i obrazovanju učenika čija se očekivanja svakodnevno mijenjanju pod utjecajem globalnih činitelja;

- Rezultati istraživanja mogu potaknuti izradu novih studijskih programa i programa stručnog usavršavanja- povećanje kvalitete cjeloživotnog obrazovanja učitelja s većim naglaskom na razvoj socijalno-pedagoških kompetencija i kulture škole;
- Rezultati istraživanja među učiteljima- polazište za istraživanja među profesorima srednjih škola i fakulteta, stručnih suradnika i ravnatelja- rezultat-dubinskim promjenama na svim razinama odgoja i obrazovanja stvarati učitelja s novim ulogama koje su u skladu s promjenama u društvenom kontekstu.

H	S	C	J	L	E	T	I	D	O	V	S	P	Y	W	H	H
L	R	K	B	Y	X	O	R	G	A	N	I	Z	A	T	O	R
Y	Z	W	Z	R	O	T	A	M	I	N	A	V	G	V	W	R
R	E	V	P	G	C	J	K	R	E	A	T	O	R	U	C	S
O	N	E	V	T	U	Q	O	K	W	M	F	K	C	C	A	Z
T	E	P	R	I	J	A	T	E	L	J	B	Q	E	O	Q	K
A	A	U	Z	D	E	M	O	N	S	T	R	A	T	O	R	O
R	C	A	L	A	N	O	I	S	E	F	O	R	P	B	K	L
E	Y	O	T	A	B	K	W	W	E	N	B	R	D	E	F	E
D	V	S	I	L	V	E	Z	U	U	L	X	I	Y	R	F	G
O	S	U	R	A	D	N	I	K	U	J	M	D	S	A	Q	A
M	O	C	D	D	H	R	U	T	O	O	H	P	J	S	D	C
J	U	C	V	Y	K	O	O	R	D	I	N	A	T	O	R	F
L	W	Q	G	I	Q	D	W	R	G	G	O	E	M	B	O	F
E	X	L	A	K	K	O	M	U	N	I	K	O	L	O	G	B
O	R	P	J	;	9	6	2	#	&	A	G	A	M	O	P	C
K	C	W	A	S	T	P	A	R	T	N	E	R	G	Q	S	C

14 lica
učitelja

**Hvala na
pozornosti!**

mbrust@foozos.hr
